

Valtioneuvoston periaatepäätös

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024-2027

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa **Vahva ja välittävä Suomi** on merkittävä määrä sukupuolten tasa-arvoa edistäviä tavoitteita. Hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti on valmisteltu **Hallituksen tasa-arvo-ohjelma vuosille 2024-27** (liite)

Sukupuolten tasa-arvolla tarkoitetaan sukupuolten yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia yhteiskunnassa ja työelämässä. Tasa-arvo on yhdenvertaista kohtelua ja yhtäläisten edellytysten luomista kaikille sukupuolesta riippumatta. Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen vaatii vallan ja resurssien oikeudenmukaista jakamista sekä sukupuolten erilaisten toimintatapojen ja tarpeiden yhtäläistä arvostamista. Tasa-arvon edellytyksenä on sukupuoleen perustuvan syrjinnän poistaminen.

Kansallinen lainsäädäntö ja Suomea velvoittavat kansainväliset ihmisoikeussopimukset edellyttävät, että ihmisoikeudet toteutuvat jokaisen kohdalla ilman sukupuoleen perustuvaa syrjintää. Tasa-arvolain ([Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986](#)) tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024-27 kokoaa yhteen hallituksen toimenpiteitä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi ja syrjinnän poistamiseksi sekä täsmentää ja tuo konkretiaa hallitusohjelman kirjauksiin. Toimenpiteet perustuvat hallitusohjelmaan ja niitä taustoitetaan ohjelmassa myös tilasto- ym tiedoilla. Tasa-arvo-ohjelmassa on vahva painotus naisiin kohdistuvan ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyssä. Miesten ja poikien tasa-arvohaasteet ovat mukana aiempaa vahvemmin. Myös sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseksi valtioneuvostossa tehtävät toimenpiteet on koottu tasa-arvo-ohjelmaan.

Ohjelman toimenpiteet on jaettu kuuteen teemaan:

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

Teeman toimenpiteet liittyvät sukupuolen mukaisen eriytymisen lieventämiseen koulutuksessa ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitteluun kasvatuksessa.

Tasa-arvon vahvistaminen työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

Teeman toimenpiteet liittyvät työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen, sukupuolten välisen palkkaeron kaventamiseen, maahanmuuttajanaisten työllisyyden parantamiseen ja syrjimättömyyden vahvistamiseen työelämässä.

Sukupuolten tasapuolisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

Teeman toimenpiteet liittyvät osallisuuden edistämiseen ja segregaaation lieventämiseen, miesten ja poikien syrjäytymisen ehkäisyyn, päätöksenteon tasa-arvoon ja demokratian ja luottamuksen vahvistamiseen yhteiskunnassa.

Naisiin kohdistuva, lähisuhde- ja muu väkivalta

Teeman toimenpiteet liittyvät sukupuolivähemmistöjen kohtaamaan väkivaltaan, seksuaaliseen häirintään, väkivallan ehkäisyyn ja uhrien tukipalveluihin, kunniaan liittyvän väkivallan ehkäisyyn sekä jengirikollisuuteen ja kriminaalipolitiikkaan.

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

Teeman toimenpiteet liittyvät sukupuolten tasa-arvoon kansainvälisessä yhteistyössä, ulko- ja turvallisuuspolitiikassa sekä YK:n tasa-arvojärjestöjen tukemiseen.

Institutionaaliset rakenteet

Teeman toimenpiteet liittyvät tasa-arvolain toimivuuden selvittämiseen, sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen hankkeissa, ohjelmissa ja uudistuksissa, sekä tasa-arvon edistämiseen osana valtioneuvoston työtä eli sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen.

Ohjelman toimeenpano, seuranta ja liittymäkohdat muihin ohjelmiin

Ohjelma on valmisteltu yhteistyössä ministeriöiden kesken ja se kattaa koko valtioneuvoston. Ohjelmassa on mukana jo käynnissä olevia ja vuoden 2024 aikana valmistuneita toimenpiteitä. Ohjelmaa toteutetaan pääsääntöisesti budjettikehyksen puitteissa.

Tasa-arvo-ohjelmalla on liittymäkohtia moniin muihin hallituskauden ohjelmiin ja selvityksiin. Näitä ohjelmia ei pääsääntöisesti seurata tasa-arvo-ohjelmassa toimenpidetasolla (esim. samapalkkaisuusohjelma, perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma, väestöpoliittinen ohjelma). Hallitus on ottanut kantaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteemoihin myös syksyllä 2023 julkaistussa valtioneuvoston yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämistä suomalaisessa yhteiskunnassa koskevassa tiedonannossa. Tasa-arvo-ohjelman jokaisen kappaleen alkuun on nostettu hallitusohjelman kirjausten lisäksi tiedonannossa kirjatut tasa-arvopoliittisesti oleelliset linjaukset. Tällä tavalla tehdään näkyväksi tasa-arvo-ohjelman liittymäkohdat tiedonantoon, jolla kuitenkin on oma toimeenpano-ohjelmansa.

Sukupuolten tasa-arvon pitkän aikavälin tavoitteet vuoteen 2032 saakka on asetettu tasa-arvopoliittisessa selonteossa, jonka eduskunta hyväksyi 2022. Eduskunta on velvoittanut hallituksen raportoimaan edistymisestä vuoden 2027 aikana.

Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi ohjelman seurantaan ja kukin ministeriö vastaa toimenpiteistä omalta osaltaan. Ohjelman toteutumisesta raportoidaan hallituskauden lopussa.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024-27; toimenpiteet:

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

1. Sukupuoli otetaan huomioon perusopetuksen oppimistulosten vahvistamistyössä ja OKM:n perustaman työryhmän toiminnassa. Kiinnitetään huomiota erityisesti niihin oppilaisiin, joiden oppimistulokset ovat keskimääräistä heikompia. Pojat ovat yliedustettuina tässä joukossa. (OKM)
2. Vähennetään koulutus- ja työelämäsegregaatiota ottamalla huomioon moniperustaisen syrjinnän näkökulma mm. oppilaanohjauksessa. (OKM)
3. Torjutaan aktiivisesti kaikkea henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, kuten sukupuoleen, ulkonäköön, maailmankatsomukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen, etniseen taustaan, vammaan tai sairauteen liittyvää kiusaamista, häirintää ja syrjintää kouluissa ja oppilaitoksissa. Varmistetaan, että opettajat ja muut kasvattajat saavat riittävät tiedot ja taidot torjua kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä lisätä oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta toisiaan kohtaan. Turvataan kaikille yhdenvertainen koulutie.(OKM)
4. Suunnitellaan ja toteutetaan koko koulutusjärjestelmän kattava kehittämisohjelma, jonka tavoitteena on tukea ja seurata yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien laatimista ja vaikuttavuutta. (OKM)

Tasa-arvon vahvistaminen työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

5. Selvitetään työnantajille aiheutuvien vanhemmuuden kustannusten jakautumista, korvaamista ja tasaamista Suomen verrokkimaissa. (STM)
6. Toteutetaan vuosina 2024–2027 kolmikantainen samapalkkaisuusohjelma, jonka tavoite on kaventaa edelleen sukupuolten välistä palkkaeroa. (STM)
7. Hallitus edistää palkka-avoimuutta EU-direktiivin minimisäännösten mukaisesti. (STM)
8. Seurataan kotoutumislain uudistusten sukupuolivaikutuksia erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien naisten ja miesten osalta. (TEM)
9. Tuetaan kuntia ja hyvinvointialueita edistämään sukupuolten tasa-arvoa kotoutumislain kokonaisuudistuksen toimeenpanossa. (TEM, KEHA)
10. Anonyymiä rekrytointia edistetään valtiolla. (VM)
11. Tehostetaan raskaus- ja perhevapaasyrjinnän ehkäisyä. Perustetaan kolmikantainen ryhmä etsimään tehostamiskeinoja ja teetetään oikeudellinen selvitys. (STM)

Sukupuolten tasapuolisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

12. Vakinaistetaan ja laajennetaan Et ole yksin –toiminta. (OKM)
13. Osana Kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa pyritään lisäämään poikien osallistumista taiteen ja kulttuurin harrastamiseen sukupuolten välisten erojen vähentämiseksi. (OKM)
14. Uudistetaan taiteen perusopetuksen lainsäädäntöä saavutettavuus ja sukupuolinäkökulma huomioiden. (OKM)
15. Sukupuolten tasa-arvoa liikunnassa ja urheilussa edistetään edellyttämällä liikuntaa edistävilä järjestöiltä ajantasaisia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia, joihin sisältyy toimenpiteiden toteutumisen seuranta. (OKM)
16. Lievennetään sukupuolisegregaatiota metsätalouden elinkeinoissa ja harrastuksissa. (MMM)
17. Järjestetään hallituskaudella toinen ministeri Grahn-Laasosen koolle kutsuma pyöreän pöydän keskustelu sateenkaari-ihmisten oikeuksista. (STM)
18. Selvitetään miehiin ja poikiin kohdistuvia tasa-arvo-ongelmia ja niiden yhteyttä nuorten miesten syrjäytymiseen. Ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin. (STM)
19. Valtio-omisteiset yhtiöt pyrkivät monimuotoisuuteen mm. hallituskokoonpanoissa sekä kasvattamaan naisten osuuksia valtio-omisteisten yhtiöiden johdossa. (VNK)
20. Toteutetaan pörssiyhtiöiden hallintoelinten jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2022/2381 täytäntöönpano. EU-direktiiviin perustuvassa hallituksen esityksessä tavoitteeksi ehdotetaan, että kaikissa soveltamisalaan kuuluvien pörssiyhtiöiden hallituksissa olisi vähintään 40 prosenttia aliedustettua sukupuolta viimeistään 30.6.2026. (OM)

Naisiin kohdistuva, lähisuhde- ja muu väkivalta

21. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen kriminalisoidaan rikoslaissa nykyistä selkeämmin ja myös rangaistavuutta selkeytetään lainsäädännössä. Lisäksi alaikäisen tytön vieminen ulkomaille sukupuolielinten silpomista varten kriminalisoidaan. (OM)
22. Lisätään viranomaisten yhteistyötä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohtaaman väkivallan tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa (STM)
23. Arvioidaan kuntien ja hyvinvointialueiden velvoittavan lainsäädännön tarvetta väkivallan ehkäisyn ja väkivallan vastaisen työn rakenteiden

vahvistamisessa. (STM)

24. Ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkiyttämiseksi rikoslaissa. Lisäksi hallitusohjelman mukaisesti eri toimenpitein autetaan avioliittolakiin perustumattomaan niin sanottuun uskonnolliseen tai kulttuuriseen avioliittoon pakotettuja henkilöitä. (OM, STM)
25. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan sovittelusta pääsääntöisesti luovutaan. (STM)
26. Lisätään turvakotien perhepaikkoja alueille, joissa palvelua ei ole asukasmäärään ja tarpeeseen nähden riittävästi sekä alueille, joista palvelu puuttuu vielä kokonaan (esim. saamelaisten kotiseutualue). THL:n arvion mukaan Suomessa pitäisi olla vähintään 262 turvakotien perhepaikkaa. (STM)
27. Turvataan Nollalinjan puhelin- ja chat-palvelun riittävä rahoitus. (STM, OM)
28. Lasten seksuaaliväkivaltaa tutkivia ja lapselle tukea antavien Barnahus-yksiköiden taustalla oleva laki päivitetään. (STM)
29. Laaditaan uhripoliittinen toimenpideohjelma, jonka tavoitteena on turvata uhrien tukipalveluiden rahoitus ja parantaa rikoksen uhrien asemaa rikosoikeudellisissa menettelyissä. (OM)
30. Lisätään tietoisuutta kunniaan liittyvän väkivallan teemoista nuorille ja nuorten kanssa toimiville tahoille huomioiden erityisesti miesten ja poikien rooli. (STM)
31. Toteutetaan webinaari ja tukimateriaali sukupuolesta rikoksen koventamisperusteena. (OM)
32. Lastensuojelulainsäädännön uudistamisen yhteydessä valmistellaan säädösmuutokset, joilla voidaan puuttua nykyistä tehokkaammin lasten luvattomiin poissaoloihin sijaishuoltopaikoistaan ja siten vähentää luvattomien poissaolojen aikana mahdollisesti tapahtuvaa lasten kaltoinkohtelua ja hyväksikäyttöä. (STM)
33. Laajennetun lähestymiskiellon sähköisen valvonnan toimivuutta seurataan sekä arvioidaan tarve ja mahdollisuudet kehittää sähköistä valvontaa ja laajentaa sen käyttöalaa lähestymiskiellon noudattamisen valvonnassa. Lisäksi seurataan asiaan liittyvien resurssien riittävyyttä. (OM)
34. Selvitetään tarve pakottavan kontrollin kriminalisoinnille ja tunnistetaan ja torjutaan kunniaväkivaltaa. (OM)
35. Selvitetään seksuaalisen häirinnän torjumisen hyviä käytäntöjä yhdessä kansalaisjärjestöjen kanssa. Luodaan verkosto, jonka tavoitteena on vahvistaa seksuaalisen häirinnän vastaisia toimia yhteiskunnassa. Keskitytään mm. digi- ja verkkohäirinnän kitkemiseen. (STM)

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

36. Suomi edistää EU:ssa pitkäjänteisesti sukupuolten tasa-arvoa, mukaan lukien EU:n tasa-arvostrategiaa ja sen vaikuttavaa toimeenpanoa. Suomi tukee sekä EU:n tasa-arvon erityistoimia että sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista unionin eri politiikka-alueilla. Suomi osallistuu sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen ja sukupuolitetietoisien budjetoinnin toimeenpanon kehittämiseen EU:ssa. (VNK, STM ja kaikki ministeriöt).
37. Valmistellaan ja jaetaan kansainvälinen tasa-arvopalkinto (IGEP) toimijalle, joka on edistänyt sukupuolten tasa-arvoa kansainvälisesti merkittävällä tavalla. (STM, VNK, UM)
38. Naton gender- toiminta huomioidaan NATO-integraatioprosessissa. Naton gender -toiminta sisältää mm. sukupuolivaikutusten arviointia operaatioissa, sukupuolinäkökulmien huomioimista kriiseihin varautumisessa ja terrorismin vastaisessa työssä, toiminnan suunnittelua henkilöstössä olevat eri sukupuolet huomioivaksi. (PLM)
39. Hallitus edistää sukupuolten tasa-arvoa, naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien toteutumista UNFPA:lle ja UN Womenille suunnatun taloudellisen ja poliittisen tuen kautta, ja läpi YK-järjestelmän varmistamalla tasa-arvonäkökulmien huomioon ottamisen tuettavien järjestöjen strategisissa suunnitelmissa.(UM)
40. Hallitus sisällyttää sukupuolinäkökulman läpileikkaavasti tukeen Ukrainalle ja Ukrainan jälleenrakennukselle. (UM)
41. Hallitus ottaa sukupuolten tasa-arvon läpileikkaavasti huomioon ETYJ-puheenjohtajuuskaudella 2025, ml. tasa-arvoasioiden erityisedustajan nimeäminen ja tasa-arvokonferenssin järjestäminen. (UM)
42. Hallitus edistää sukupuolten tasa-arvoa YK:n turvallisuusneuvoston jäsenyyteen tähtäävässä kampanjassa. (UM)

Institutionaaliset rakenteet

43. Käynnistetään tasa-arvolain toimivuutta koskeva selvitys suunnitellun tasa-arvolain uudistamisen pohjaksi. (STM)
44. Otetaan huomioon sukupuolinäkökulma perus- ja ihmisoikeusohjelman valmistelussa ja toteutuksessa. (OM)
45. Edistetään naisten hakeutumista vapaaehtoiseen asepalvelukseen eri toimenpitein. Tavoitteena on kasvattaa vapaaehtoiseen palvelukseen hakeutuvien naisten määrää 2 000:een vaalikauden lopussa. (PLM)
46. Kehitetään sukupuolivaikutusten arviointia osana digitalisaation ja datatalouden vaikutustenarvioinnin kehittämistä liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla. (LVM)

47. Poliisin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä jatketaan suunnitelmallisesti: Ohjeet häirintätilanteisiin ja epäasialliseen kohteluun puuttumiseen päivitetään; Monimuotoista rekrytointia edistetään; Naisten johtotehtäviin etenemistä tuetaan. (SM)
48. STM teetti kesällä 2024 selvityksen syntyvyyteen vaikuttavista tekijöistä ja keinoista kohentaa syntyvyyttä. Selvityksen pohjalta STM:n asettama työryhmä laatii hallituksen puoliväliriiheen mennessä ehdotuksen väestöpoliittiseksi ohjelmaksi. Se sisältää toimenpide-ehdotuksia, jotka tukevat yksilöitä toivomansa lapsiluvun saavuttamisessa. Ohjelman toimia arvioidaan myös tasa-arvonäkökulmasta. (STM; VM, VNK)
49. Lasketaan kuukautissuojien, inkontinenssisuojien sekä lasten vaippojen arvonlisäverotusta 24 prosentista 14 prosenttiin. (VM)
- 50.
- a. Hallitus huomioi sukupuolten tasa-arvon edistämisen talousarvioprosesseissa. Ministeriöitä tuetaan talousarvioesitysten tasa-arvoyhteenvetojen laadullisessa kehittämisessä. (VM, STM)
- b. Jokaisella ministeriöllä on toiminnallinen tasa-arvotyöryhmä ja –suunnitelma sekä näistä vastaava koordinaattori. Koordinaattorilla on käytettävissä työaika tasa-arvon edistämiseen. Tasa-arvoministeri ja hallinnon kehittämisestä vastaava ministerityöryhmä seuraavat valtavirtaistamista. (Kaikki ministeriöt)
- c. Ministeriöiden johdon osaamista tasa-arvotyön johtamisessa lisätään mm. koulutuksilla. Kaikki ministeriöiden työntekijät suorittavat e-Oppivassa olevan Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen - Miksi ja Miten - koulutuksen hallituskauden aikana. (Kaikki ministeriöt)
- d. Ministeriöt varmistavat sukupuolinäkökulman huomioinnin keskeisissä hankkeissaan ja uudistuksissaan; niissä tehdään sukupuolivaikutusten arviointeja, asetetaan tasa-arvotavoitteita ja seurataan tuloksia sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Hankkeissa lisätään tasa-arvo-osaamista mm. kouluttamalla avainhenkilöitä. Sukupuolivaikutuksista raportoidaan hankkeen normaalin raportoinnin yhteydessä. (Kaikki ministeriöt)
- e. Ministeriöt kehittävät tasa-arvotavoitteita hallinnonaloillaan. Sukupuolittain ja väestöryhmittäin eriteltyjen tietojen saatavuutta parannetaan. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista jatketaan tulosohjauksen avulla. Kehitetään seurantaa, jotta valtavirtaistamisen vaikutusta voidaan arvioida paremmin ja toimeenpanoa kehittää edelleen. (Kaikki ministeriöt, Seurannan kehittäminen: STM)
- f. Teetetään ministeriöiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien kokonaisarviointi. Arvioinnissa tarkastellaan ministeriöiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien nykyistä tasoa ja kehittämistarpeita. (VNK)